

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การกำหนดและการควบคุมราคายาและเวชภัณฑ์ตามพระราชบัญญัติ
สถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้า
และบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ สธ ๐๗๐๒.๐๔/๑๙๔ ลงวันที่
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กระทรวงพาณิชย์
ได้ประกาศให้ยาเป็นสินค้าควบคุม และคณะกรรมการสถานพยาบาลมีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ
พัฒนาแนวทาง และการควบคุมประเภทบริการและอัตราค่าบริการทางการแพทย์ เพื่อพิจารณา
วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค ค่ารักษาพยาบาล ค่ายาและเวชภัณฑ์ ค่าบริการ
ทางการแพทย์ และค่าบริการอื่น ๆ ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ มีมติว่ายาในสถานพยาบาลไม่ใช่สินค้า
แต่เป็นส่วนหนึ่งของบริการทางการแพทย์ในสถานพยาบาล โดยมีเหตุผล ดังนี้

(๑) ยาในสถานพยาบาลเป็นส่วนหนึ่งของบริการทางการแพทย์เพราะเป็นการ
ประกอบวิชาชีพ เป็นการประกอบโรคศิลปะ โดยแพทย์จะต้องซักประวัติ ตรวจร่างกาย วินิจฉัยผู้ป่วย
หรือการส่งตรวจอย่างอื่นก่อนจ่ายยาให้กับผู้ป่วย และรับผิดชอบต่อผลการรักษา หากแพทย์
ไม่สามารถรักษาในสถานพยาบาลของตนเองได้ ต้องส่งต่อสถานพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่า
ตามมาตรฐานทางการแพทย์

(๒) สถานพยาบาลเป็นสถานที่ให้บริการทางการแพทย์ และสถานพยาบาลไม่สามารถ
ขายยาให้แก่ผู้ป่วยได้ การบริหารจัดการยาเป็นการบริหารแบบระบบปิด สถานพยาบาลแต่ละแห่ง
จะต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพของยาในการจ่ายยาให้แก่ผู้ป่วย

(๓) สถานพยาบาลอยู่ภายใต้กฎหมายเฉพาะ มีพระราชบัญญัติสถานพยาบาล
พ.ศ. ๒๕๔๑ ควบคุมบริการทางการแพทย์

เมื่อนำมติคณะอนุกรรมการฯ เข้าที่ประชุมคณะกรรมการสถานพยาบาล ครั้งที่
๓/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ คณะกรรมการสถานพยาบาลมีมติว่ายาในสถานพยาบาล
เป็นส่วนหนึ่งของบริการทางการแพทย์ ตามแผนการรักษาของแพทย์ซึ่งแพทย์ต้องรับผิดชอบ
ต่อผลการรักษา และในการประชุมคณะกรรมการสถานพยาบาล ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่
๑๐ มกราคม ๒๕๖๓ คณะกรรมการสถานพยาบาลได้ตั้งข้อสังเกตและมีความเห็นสรุปว่า ประเด็นนี้
มีการอ้างอิงพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้า
และบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นการอ้างอิงกฎหมายคนละฉบับกัน โดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาล
พ.ศ. ๒๕๔๑ กำกับดูแลมาตรฐานของสถานพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๑๒/๑๘๑ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ ซึ่งสำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๓๒ (๓) และมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙ และข้อ ๔ แห่งประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชนิดหรือประเภทของการรักษาพยาบาล ยาและเวชภัณฑ์ การบริการทางการแพทย์ หรือการบริการอื่นของสถานพยาบาล และสิทธิของผู้ป่วย ซึ่งผู้รับอนุญาตจะต้องแสดงตามมาตรา ๓๒ (๓) พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมทั้งข้อ ๔.๑ ก. และ ๓.๑ แห่งบัญชีแนบท้ายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าว

สำหรับพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายที่ดูแลทุกสินค้าและบริการซึ่งมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา ๙ (๑) (๒) และ (๓) มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ (๓) และ (๔) และมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๕๓ พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง การกำหนดสินค้าและบริการควบคุม ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ และประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๘๗ พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง การแจ้งราคา การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่ายยารักษาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาล ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๒

คณะกรรมการสถานพยาบาลจึงมีมติให้กรมสนับสนุนบริการสุขภาพหารือในประเด็นการตีความนิยามของคำว่า “ยา” ของกฎหมายทั้งสองฉบับ และการกำหนดหรือควบคุมราคายาในสถานพยาบาลเอกชนควรอยู่ในอำนาจของกฎหมายฉบับใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยมีผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายใน) และผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า กรมสนับสนุนบริการสุขภาพประสงค์หารือเกี่ยวกับการกำหนดและการควบคุมราคาและเวชภัณฑ์ในสถานพยาบาลเอกชนว่าต้องอยู่ภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติในหมวด ๓ การกำหนดราคาสินค้าและบริการ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการกำหนดราคาสินค้าและบริการให้เป็นธรรมเพื่อรักษาประโยชน์ของผู้บริโภค โดยได้กำหนดบทนิยามคำว่า “สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่อาจใช้ในการอุปโภคหรือบริโภค รวมทั้งเอกสารแสดงสิทธิในสิ่งของ และคำว่า “บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด ๆ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือผลประโยชน์อื่น^{*} ดังนั้นพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงเป็นกฎหมายทั่วไปที่กำหนดหลักเกณฑ์

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่อาจใช้ในการอุปโภคหรือบริโภค รวมทั้งเอกสารแสดงสิทธิในสิ่งของ

“บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด ๆ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือผลประโยชน์อื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

เกี่ยวกับราคาสินค้าและบริการ ส่วนพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมกิจการสถานพยาบาล เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้รับบริการจากสถานพยาบาล และเพื่อให้มีการประกอบกิจการในลักษณะที่ให้บริการทางสาธารณสุขที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง^๒ โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับกิจการสถานพยาบาลไว้ พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นกฎหมายที่กำหนดในเรื่องการควบคุมการประกอบกิจการสถานพยาบาลไว้เป็นการเฉพาะ สำหรับการกำหนดและการควบคุมราคาและเวชภัณฑ์นั้น ไม่มีบทบัญญัติใดในพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ให้อำนาจในการกำหนดราคาและเวชภัณฑ์ ค่าบริการทางการแพทย์ หรือค่าบริการอื่นของสถานพยาบาล โดยมีเพียงบทบัญญัติที่กำหนดเรื่องการแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับอัตราค่ารักษาพยาบาล ค่ายาและเวชภัณฑ์ ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าบริการอื่น และสิทธิของผู้ป่วย โดยมาตรา ๓๒ (๓)^๓ แห่งพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕ กำหนดให้ผู้รับอนุญาตต้องแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับอัตราค่ารักษาพยาบาล ค่ายาและเวชภัณฑ์ ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าบริการอื่น และสิทธิของผู้ป่วย และมาตรา ๓๓^๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถานพยาบาลมีอำนาจประกาศกำหนดชนิดหรือประเภทของการรักษาพยาบาล ยาและเวชภัณฑ์ การบริการทางการแพทย์ หรือการบริการอื่นของสถานพยาบาล และสิทธิของผู้ป่วย ซึ่งผู้รับอนุญาตจะต้องแสดงตามมาตรา ๓๒ (๓) การที่พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดอัตราค่ารักษาพยาบาล ค่ายาและเวชภัณฑ์ ค่าบริการทางการแพทย์ หรือค่าบริการอื่นของสถานพยาบาล การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตามกฎหมายทั่วไป ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดบทนิยามคำว่า “สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่ใช้ในการอุปโภคหรือบริโภค รวมทั้งเอกสารแสดงสิทธิในสิ่งของ และกำหนดบทนิยามคำว่า “บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด ๆ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือผลประโยชน์อื่น^๕ คำว่า “ยา” ตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นสินค้าตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ การที่คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการตามพระราชบัญญัติว่าด้วย

^๒ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑

^๓ มาตรา ๓๒ ผู้รับอนุญาตต้องแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้ ณ สถานพยาบาลนั้น

๑. ค่า

๑. ค่า

(๓) อัตราค่ารักษาพยาบาล ค่ายาและเวชภัณฑ์ ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าบริการอื่น และสิทธิของผู้ป่วยที่สถานพยาบาลต้องแสดงตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง

๑. ค่า

๑. ค่า

^๔ มาตรา ๓๓ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดชนิดหรือประเภทของการรักษาพยาบาล ยาและเวชภัณฑ์ การบริการทางการแพทย์ หรือการบริการอื่นของสถานพยาบาล และสิทธิของผู้ป่วย ซึ่งผู้รับอนุญาตจะต้องแสดงตามมาตรา ๓๒ (๓)

ผู้รับอนุญาตจะเรียกเก็บหรือยินยอมให้มีการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาล ค่ายาและเวชภัณฑ์ ค่าบริการทางการแพทย์ หรือค่าบริการอื่นเกินอัตราที่ได้แสดงไว้ได้ และต้องให้บริการแก่ผู้ป่วยตามสิทธิที่ได้แสดงไว้

^๕ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

ราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ออกประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๕๓ พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง การกำหนดสินค้าและบริการควบคุม ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ และประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๘๗ พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง การแจ้งราคา การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่ายยารักษาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาล ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยกำหนดให้ยารักษาโรคและเวชภัณฑ์เกี่ยวกับการรักษาโรค บริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาลเกี่ยวกับการรักษาโรค เป็นสินค้าและบริการควบคุม^๖ และกำหนดหลักเกณฑ์การแจ้งราคาเกี่ยวกับยารักษาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาล^๗ รวมทั้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่ายยารักษาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์และบริการอื่นของสถานพยาบาล^๘ การกำหนดราคา ยา เวชภัณฑ์ และบริการทางการแพทย์ของสถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศทั้งสองฉบับดังกล่าว ดังนั้น การกำหนดและการควบคุมราคา ยา และเวชภัณฑ์ของสถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ ด้วย



(นายปรณ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๖๓

ข้อ ๓ (๑๓) (๑๔) และ (๕๐) แห่งประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๕๓ พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง การกำหนดสินค้าและบริการควบคุม ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

“หมวด ๑ การแจ้งราคาเกี่ยวกับยารักษาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาล แห่งประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๘๗ พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง การแจ้งราคา การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่ายยารักษาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาล ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

“หมวด ๒ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่ายยารักษาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาล แห่งประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๘๗ พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง การแจ้งราคา การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับการจำหน่ายยารักษาโรค เวชภัณฑ์ ค่าบริการรักษาพยาบาล บริการทางการแพทย์ และบริการอื่นของสถานพยาบาล ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒